

Justyna Karaźniewicz

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

ORCID: 0000-0003-2276-6640

justynakarazniewicz@poczta.onet.pl

Nowy środek zapobiegawczy w postępowaniu karnym (art. 276a Kodeksu postępowania karnego)

Wprowadzenie

„Tarcze antykryzysowe”, czyli ustawy wprowadzające szczególne rozwiązania prawne w związku z przeciwdziałaniem i walką z pandemią wywołaną wirusem SARS-CoV-2, obejmowały swoimi rozwiązaniami nie tylko sferę gospodarki, ochrony zdrowia, finansów publicznych, szkolnictwa czy funkcjonowania systemu ochrony zdrowia. Znalazły się w nich także rozwiązania z zakresu postępowania karnego, choć mogłoby się wydawać, że ta dziedzina nie wymaga ingerencji pozwalającej na wprowadzenie regulacji prawnych, niezbędnych w czasie pandemii, poza ewentualną koniecznością dostosowania funkcjonowania organów procesowych do warunków zagrożenia epidemicznego. Jedną ze zmian wprowadzonych ustawami antycovidowymi jest dodany art. 276a k.p.k.¹, który wprowadza nowy środek zapobiegawczy, polegający na zakazie zbliżania się do pokrzywdzonego, zakazie kontaktów lub zakazie publikacji treści godzących w prawnie chronione dobra pokrzywdzonego. Przepis ten został wprowadzony ustawą z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (tzw. Tarcza 1.0)². Zakres jego stosowania został natomiast rozszerzony w ustawie określonej jako Tarcza 4.0 z dnia 19 czerwca 2020 r.³, poprzez uzupełnienie art. 276a k.p.k. o nowy § 1a.

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 534), dalej jako k.p.k.

² Dz.U. z 2020 r., poz. 568.

³ Ustawa w sprawie dopłat do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz uproszczonego postępowania o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r., poz.1086).

Wprowadzenie nowego środka zapobiegawczego wymaga zbadania przesłanek, treści oraz trybu jego stosowania. Jest to możliwe dzięki analizie normatywnej przyjętych rozwiązań, jak również ustaleniu relacji tego nowego uprawnienia organów procesowych do pozostałych środków zapobiegawczych. W konsekwencji możliwe będzie rozstrzygnięcie, czy (a jeśli tak, to w jakim zakresie) art. 276a k.p.k. wprowadza nową jakość normatywną do rozwiązań karnoprosesowych i jaka jest jego praktyczna przydatność do realizacji celów środków zapobiegawczych przyjętych w Kodeksie postępowania karnego.

Wstępna analiza przesłanek oraz zakresu stosowania rozwiązań przyjętych w art. 276a k.p.k. sugeruje konieczność odrębnego odniesienia się do treści zawartych w § 1 i § 1a wskazanego przepisu. Wynika to nie tylko z wprowadzenia obu regulacji w innych aktach prawnych (Tarcza 1.0 i Tarcza 4.0), ale – jak zasygnalizowano – z odmiennego ukształtowania warunków prawnych stosowania środka zapobiegawczego w obu grupach sytuacji.

Przesłanki stosowania środka zapobiegawczego na podstawie art. 276a § 1 k.p.k.

Zgodnie z treścią art. 276a § 1 k.p.k. określony w nim środek zapobiegawczy może być orzec wobec oskarżonego o przestępstwo popełnione w stosunku do członka personelu medycznego, w związku z wykonywaniem przez niego czynności opieki medycznej lub osoby przybranej personelowi medycznemu do pomocy w związku z wykonywaniem tych czynności. Brzmienie przepisu daje więc podstawę do stwierdzenia, że ustawodawca w sposób wyraźny wskazał dwie przesłanki stosowania wymienionych w nim zakazów. Oba ograniczają ich orzekanie do określonej grupy oskarżonych i kategorii zarzucanych im przestępstw. Warunki te muszą być spełnione kumulatywnie, co zmniejsza zakres stosowania nowego środka zapobiegawczego.

Pierwszy warunek ogranicza możliwość orzeczenia zakazów tylko wobec określonej grupy oskarżonych. Kryterium przyjętym przez ustawodawcę jest w tym wypadku podejrzenie popełnienia przestępstwa w stosunku do określonej kategorii osób: członka personelu medycznego lub osoby przybranej mu do pomocy. Kryterium to koncentruje się więc na osobie pokrzywdzonej przestępstwem. Drugi warunek, który powoduje dalsze ograniczenie stosowania omawianego środka zapobiegawczego, nakazuje wiązać przestępstwo popełnione przez oskarżonego w stosunku do wskazanych pokrzywdzonych z wykonywaniem przez nich czynności opieki medycznej (lub pomocy w związku z wykonywaniem takich czynności). Warto przy tym zauważyć, że drugie ze wskazanych kryteriów w żaden sposób nie ogranicza zachowania oskarżonego do przestępstw skierowanych przeciwko określonym, tylko wybranym dobrom prawnym pokrzywdzonego. Mogą to być więc przykładowo zarówno przestęp-

stwa przeciwko życiu, zdrowiu, wolności, jak też przeciwko czci i nietykalności cielesnej. Jedynym wyznacznikiem jest w tym wypadku związek popełnienia czynu z wykonywaniem czynności opieki medycznej (lub pomocą w ich wykonywaniu). Należy także podkreślić, że związek ten nie musi być oparty na jednoczesności (czyli czasowym powiązaniu czynności opieki medycznej i zachowania oskarżonego). Znaczenie ma w tym wypadku związek funkcjonalny, co oznacza warunek, aby czynność opieki medycznej była motywem działania sprawcy⁴. Takie kryterium pozwala więc objąć zakresem stosowania zakazów zarówno sytuacje, w których czynność opieki medycznej czasowo wyprzedzała dokonanie przestępstwa oraz była z nim równoczesna, ale także te, w których dokonanie czynu poprzedzało podjęcie czynności opieki medycznej i było motywowane podjęciem jej przez pokrzywdzonego w przyszłości. Bez znaczenia jest także związek przestrzenny pomiędzy zachowaniem sprawcy a czynnościami opieki medycznej podejmowanymi przez pokrzywdzonego⁵.

Jak wskazano, zakazy określone w art. 276a k.p.k. mogą być stosowane tylko wobec oskarżonego, który popełnił przestępstwo w stosunku do określonych kategorii pokrzywdzonych. Przepis ten jednak nie definiuje pojęcia członka personelu medycznego. W doktrynie przyjmuje się, że jest nim osoba zatrudniona lub działająca jako wolontariusz w podmiocie leczniczym, biorąca udział w wykonywaniu, choćby pośrednio, działalności leczniczej, polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, które zgodnie z treścią art. 3 ustawy o działalności leczniczej składają się na działalność leczniczą⁶. Świadczenia zdrowotne to z kolei działania służące zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich wykonywania (art. 2 ust. 1 pkt 10 ustawy o działalności leczniczej)⁷. W literaturze wskazuje się, że istotę świadczeń zdrowotnych można wskazać w sposób opisowy (abstrakcyjny) oraz przez wyliczenie podstawowych typów świadczeń. Określenie opisowe wskazuje dwa elementy: cel wykonywania świadczeń zdrowot-

⁴ Konstrukcja ta przypomina stosowaną do określenia znamion niektórych typów czynów zabronionych (np. art. 222 k.k., art. 226 k.k., art. 228). Szerzej na temat takiej konstrukcji np. R.A. Stefański, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego za 2016 r.*, „Ius Novum 2017”, nr 3, s. 212; J. Potulski, [w:] L. Gardocki (red.), *Przestępstwa przeciwko państwu i dobrom zbiorowym*, t. 8, seria: System Prawa Karnego, Warszawa 2013, s. 531.

⁵ Por. także R. Koper, *Art. 276a*, [w:] A. Sakowicz (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2020, Lex (data dostępu: 25.03.2021).

⁶ K. Dudka, *Art. 276a*, [w:] K. Dudka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2020, Lex (data dostępu: 25.03.2021)

⁷ Por. też definicje zawarte w: art. 5 pkt 40 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowane ze środków publicznych (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1398), art. 2 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentyisty (Dz.U. z 2020 r., poz. 514), art. 4 i art. 5 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz.U. z 2021 r., poz. 479).

nych oraz zawodowy charakter ich wykonywania⁸. Wykaz niektórych świadczeń zdrowotnych zawierał natomiast art. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej⁹, obowiązujący do 1 lipca 2011 r. W ustaleniu kręgu osób zaliczanych do personelu medycznego mogą być także pomocne klasyfikacje zawodów i specjalności, które obejmują m.in. specjalistów do spraw zdrowia (np. lekarze, pielęgniarki, położne, ratownicy medyczni, diagnosty laboratoryjni), innych specjalistów ochrony zdrowia (np. fizjoterapeuci, epidemiolodzy, psychoterapeuci, koordynatorzy badań klinicznych)¹⁰. Pojęcie „członek personelu medycznego” jest więc pojęciem szerszym niż pojęcie „osoby wykonującej zawód medyczny” i może obejmować także np. salowe. Za personel medyczny uznać zatem należy wszystkie osoby, których praca polega bądź na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, bądź też ma związek z udzielaniem świadczeń zdrowotnych i wykonywana jest w bezpośrednim kontakcie z pacjentami¹¹. Nie ulega więc wątpliwości, że środek zapobiegawczy określony w art. 276a k.p.k. może być zastosowany wobec oskarżonego o przestępstwo popełnione nie tylko wobec lekarzy, ale także pielęgniarek, ratowników medycznych, diagnostów i innych osób świadczących szeroko rozumianą opiekę medyczną. Trzeba także pamiętać, że zakres pokrzywdzonych został tu rozszerzony także na osoby przybrane personelowi medycznemu do pomocy, a więc osoby, które dobrowolnie i bezpłatnie udzielają pomocy w zakresie opieki medycznej (np. wolontariusze)¹².

Treść art. 276a k.p.k. wyszczególnia konieczność spełnienia jedynie wskazanych dwóch przesłanek – zarzutu popełnienia przestępstwa na szkodę członka personelu medycznego lub osoby przybranej mu do pomocy, przy jednoczesnym istnieniu związku funkcjonalnego pomiędzy popełnieniem przestępstwa a wykonywaniem przez pokrzywdzonego czynności opieki medycznej (lub pomocy w wykonywaniu takiej czynności). To jednak nie oznacza, że konstrukcja art. 276a k.p.k. wyczerpuje katalog przesłanek orzekania tego środka. Należy bowiem pamiętać, że stosowanie każdego środka zapobiegawczego podporząd-

⁸ M. Dercz, *Art. 2*, [w:] M. Dercz, T. Rek, *Ustawa o działalności leczniczej. Komentarz*, Warszawa 2019, Lex (data dostępu: 25.03.2021) i podana tam literatura. Zob. także U. Walasek-Walczak, *Art. 2*, [w:] F. Grzegorzczak (red.), *Ustawa o działalności leczniczej. Komentarz*, Warszawa 2013, Lex (data dostępu: 25.03.2021).

⁹ Dz.U. z 2007 r., Nr 14, poz. 89.

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz.U. z 2018 r., poz. 227).

¹¹ Wyrok WSA w Lublinie z 18 listopada 2010 r., sygn. akt III SA/Lu 337/10, Lex nr 757110.

¹² Uzasadnienie autopoprawy do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, druk nr 299-A z dnia 27 marca 2020 r., s. 15, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=299-A> (data dostępu: 25.03.2021).

kwane jest ogólnym rygorom stosowania tych środków, określonym w przepisach k.p.k.

W związku z powyższym orzeczenie zakazów na podstawie art. 276a k.p.k. możliwe jest przede wszystkim tylko wówczas, gdy zebrane w sprawie dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił zarzucane mu przestępstwo. Konieczne jest więc wykazanie stanu uprawdopodobnienia zbliżonego do pewności, obejmującego zarówno sam fakt zaistnienia przestępstwa, jak i sprawstwo oskarżonego¹³. Poza przesłanką dowodową, ustawodawca wymaga także spełnienia jednej z przesłanek ogólnych, wskazujących na cel stosowania środków zapobiegawczych. Niezbędne jest zatem wykazanie, że zastosowanie środka zapobiegawczego jest konieczne dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Wyjątkowo ustawodawca dopuszcza jednak stosowanie środków zapobiegawczych w celu pozaprocesowym, a więc w celu zapobiegnięcia popełnieniu przez oskarżonego nowego przestępstwa, jednak tylko pod warunkiem, że groźba popełnienia przestępstwa dotyczy przestępstwa określonego przez ustawodawcę jako „ciężkie” (art. 249 § 1 k.p.k.). Warto podkreślić, że w treści art. 276a k.p.k. ustawodawca nie zawarł żadnego sformułowania, które wskazywałoby na cel stosowania nowego środka. Odnosząc powyższe przesłanki celowościowe środków zapobiegawczych do istoty zakazów określonych w art. 276a k.p.k., można jednak sformułować przekonujący wniosek, że zakazy te mają – jeśli nie wyłącznie, to przede wszystkim – charakter pozaprocesowy, ukierunkowany na zapobieżenie popełnieniu nowego przestępstwa.

Oznacza to w konsekwencji, że art. 276a k.p.k. poszerza katalog tych środków, które wykraczają poza zasadniczą ich funkcję, związaną z zabezpieczeniem prawidłowego przebiegu postępowania¹⁴. Trzeba przy tym jeszcze raz podkreślić, że prewencyjne środki zapobiegawcze powinny być stosowane tylko wyjątkowo, dla zapobiegania popełnieniu ciężkich przestępstw. W tym kontekście można mieć duże wątpliwości, czy zakazy określone w art. 276a k.p.k. spełniają wskazane kryteria. W szczególności dotyczą one bowiem szerokiego ka-

¹³ K. Dudka, *Art. 249*, [w:] K. Dudka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 497; J. Izydorczyk, *Prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa oraz jego stopnie w polskim procesie karnym na podstawie k.p.k. z 1997 r.*, [w:] T. Grzegorzczak (red.), *Funkcje procesu karnego. Księga jubileuszowa Profesora J. Tylmana*, Warszawa 2011, s. 177–178; postanowienie SA w Warszawie z 11 sierpnia 2009 r., sygn. akt II AKz 1006/09, Lex nr 577594; postanowienie SA w Krakowie z 10 kwietnia 2013 r., sygn. akt II AKz 116/13, Lex nr 1321954; K. Marszał, S. Stachowiak, K. Zgryzek, *Proces karny*, Katowice 2003, s. 341–342; R.A. Stefański, *Przesłanki tymczasowego aresztowania w nowym kodeksie postępowania karnego*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1997, nr 3–4, s. 80; T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2009, s. 538.

¹⁴ Szerzej na temat realizacji tej funkcji środków zapobiegawczych zob. J. Karaźniewicz, *Zakres prewencyjnego stosowania środków przymusu procesowego – próba oceny tendencji rozwojowych*, [w:] S. Steinborn, K. Woźniewski (red.), *Proces karny w dobie przemian. Zagadnienia ogólne*, Gdańsk 2018, s. 541–558.

talogu przestępstw, o których podejrzenie daje podstawę do zastosowania omawianych zakazów, a którym to jednocześnie środek taki powinien zapobiec. Tak szeroki zakres stosowania środka, obejmujący przestępstwa zagrażające różnym dobrom pokrzywdzonego i zagrożone bardzo różnymi sankcjami, powoduje, że w części wypadków trudno byłoby obronić tezę, że są one narzędziem „wyjątkowym” i zapobiegają popełnieniu „ciężkiego” przestępstwa¹⁵.

Treść środka zapobiegawczego określonego w art. 276a k.p.k.

Omawiany środek zapobiegawczy ma charakter nieizolacyjny, bowiem nie polega na pozbawieniu oskarżonego wolności, ale na ograniczeniu innych jego praw i swobód obywatelskich. Ustawodawca wskazał zamknięty katalog zakazów, które organ procesowy może orzec. Należą do nich: zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość, zakaz kontaktów oraz zakaz publikacji (w tym za pośrednictwem systemów informatycznych lub sieci telekomunikacyjnych) treści godzących w prawnie chronione dobra pokrzywdzonego.

Słownikowe rozumienie zbliżania się obejmuje „przemieszczanie się w kierunku kogoś lub czegoś”¹⁶, „przysuwanie się do kogoś lub czegoś”¹⁷. Zachowanie takie ocenia się więc na podstawie obiektywnego kryterium zmniejszenia odległości między osobami. Organ procesowy musi w decyzji ustalić odległość obejmującą zakaz zbliżania się, przy czym powinna ona uwzględniać realia faktycznego funkcjonowania obu osób (bliskie sąsiedztwo, wspólne miejsce pracy, uczęszczanie dzieci do tej samej szkoły)¹⁸. Drugim elementem zachowania oskarżonego, który podlega ocenie z punktu widzenia przestrzegania zakazu, jest świadomość i wola zbliżenia się do pokrzywdzonego. Złamanie zakazu oznacza tylko aktywne i intencjonalne działania podejmowane przez oskarżonego, nie jest nim natomiast przypadkowe, niezamierzone spotkanie na ulicy, w sklepie czy w innym miejscu. Zakaz zbliżania się nie obejmuje także innych form kontaktowania się osób np. przy użyciu poczty elek-

¹⁵ Por. także treść art. 258 § 2 i 3 k.p.k. oraz art. 275a i 275 § 3 k.p.k., które stanowią podstawę do uszczegółowienia wyjątkowego zastosowania środków zapobiegawczych w celach prewencyjnych.

¹⁶ H. Zgólkowa (red.), *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. 49, Poznań 2004, s. 89.

¹⁷ *Słownik języka polskiego*, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/zbli%C5%BCa%C4%87%20si%C4%99.html> (data dostępu: 25.03.2021); S. Szober, *Słownik poprawnej polszczyzny*, Warszawa 1948, s. 631.

¹⁸ W literaturze słusznie wskazano, że w małych miejscowościach orzekanie takiego zakazu może doprowadzić do ograniczenia, a w skrajnych przypadkach nawet pozbawienia opieki medycznej oskarżonego. K. Eichstaedt, *Art. 276a*, [w:] D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2020, Lex (data dostępu: 25.03.2021).

tronicznej, wiadomości tekstowych SMS, listownie, anonimowo czy też za pomocą osób trzecich¹⁹.

Drugim zakazem, który może być orzeczony, jest zakaz kontaktów. Mimo braku wyraźnego dookreślenia, wydaje się, że analogicznie do zakazu zbliżania się chodzi tu o zakaz kontaktowania się z pokrzywdzonym. Kontaktować się to nawiązywać kontakt – „bliższe zetknięcie się z kimś lub z czymś”²⁰. Brzmienie przepisu nie precyzuje formy zakazanego kontaktu, nie wydaje się także, aby uprawnienie do ograniczenia niedozwolonej formy miał organ procesowy. Brak bowiem dookreślenia, że zakaz może dotyczyć kontaktowania się „w określony sposób” czy „w określonej formie”. Należy więc przyjąć, że zakaz obejmuje w każdym przypadku całkowity zakaz kontaktowania się z pokrzywdzonym, niezależnie od formy i okoliczności. Niedozwolone jest więc kontaktowanie się osobiste, jak i za pomocą środków technicznych (np. telefonu, poczty elektronicznej, przez SMS czy wiadomości wysyłane poprzez komunikatory). Słusznie także przyjmuje się, że przy ocenie zachowania oskarżonego nie ma znaczenia, czy kontakt inicjowała osoba, z którą oskarżony nie ma prawa się kontaktować, czy też on sam²¹.

Trzecim zakazem objętym analizowanym środkiem zapobiegawczym jest zakaz publikacji treści godzących w prawnie chronione dobra pokrzywdzonego, który wzorowany jest na znanym procedurze cywilnej zabezpieczeniu roszczenia o ochronę dóbr osobistych, polegającym na czasowym zakazie publikacji (art. 755 § 2 k.p.c.²²). Obejmuje on zakaz publikowania i innego udostępniania treści, niezależnie od tego, czy zostały one wytworzone przez oskarżonego, czy jakąkolwiek inną osobę. Należy przyjąć szeroką interpretację zakazu, obejmującą zakaz publikacji za pośrednictwem różnych środków społecznego przekazu, takich jak prasa, radio, telewizja, przekaz bezpośredni (także za pośrednictwem materiałów drukowanych), a także różne portale internetowe.

Współcześnie największe znaczenie wydaje się mieć zakaz publikowania za pośrednictwem systemów informatycznych lub sieci telekomunikacyjnych. Warto przy tym zauważyć, że świadczenie usługi drogą elektroniczną jako kanał publikacji objętej zakazem obejmuje wykonanie usługi świadczonej bez jednoczesnej obecności stron (na odległość), poprzez przekaz danych na indywidualne żądanie usługobiorcy, przesyłanej i otrzymywanej za pomocą urządzeń do elektronicznego przetwarzania, włącznie z kompresją cyfrową, i przechowywania danych, która jest w całości nadawana, odbierana lub transmitowa-

¹⁹ J. Kosonoga, *Inne ograniczenia swobody niezbędne do wykonywania dozoru Policji*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 4, s. 51.

²⁰ *Słownik języka polskiego*, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/kontakt.html> (data dostępu: 25.03.2021).

²¹ J. Kosonoga, *Art. 276a*, [w:] J. Skorupka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2020, Lex (data dostępu: 25.03.2021)

²² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz.1575).

na za pomocą sieci telekomunikacyjnej²³. Zakaz nie obejmuje natomiast przesyłania informacji przy użyciu poczty elektronicznej lub innego równorzędnego środka komunikacji elektronicznej między osobami fizycznymi w celach osobistych niezwiązanych z prowadzoną przez te osoby, chociażby ubocznie, działalnością zarobkową lub wykonywanym przez nie zawodem²⁴, a także przekazu drogą elektroniczną, jeśli odbywa się ono w ramach struktury organizacyjnej usługodawcy, przy czym usługa świadczona drogą elektroniczną służy wyłącznie do kierowania pracą lub procesami gospodarczymi tego podmiotu²⁵. Oznacza to, że zakaz nie może ograniczać wymiany informacji za pośrednictwem poczty elektronicznej, wiadomości tekstowych SMS czy tekstowych komunikatorów internetowych (takich jak Messenger, WhatsApp), a także innych systemów internetowej komunikacji bezpośredniej. Wyjątkowo spod zakazu może być wyłączona także komunikacja za pośrednictwem strony WWW, pod warunkiem jednak, by użycie witryny *web* jako środka komunikacji elektronicznej miało charakter indywidualny, np. z użyciem formularza pozwalającego na komunikację z oznaczonym adresatem²⁶.

Zakaz publikacji nie dotyczy każdej publikacji o pokrzywdzonym, ale tylko takiej, która zawiera treści godzące w prawnie chronione dobra pokrzywdzonego, a więc treści naruszające dobra osobiste pokrzywdzonego²⁷. Dobrami osobistymi są powszechnie uznane w społeczeństwie wartości niemajątkowe związane ściśle z osobą człowieka i będące przejawem godności osoby ludzkiej, obejmujące przede wszystkim integralność fizyczną i psychiczną oraz indywidualność człowieka²⁸. Artykuł 23 k.c. wskazuje w szczególności takie dobra osobiste, jak zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska. Poza tym kata-

²³ Zob. art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 344). Zgodnie z art. 2 pkt 35 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 2460), sieć telekomunikacyjna to systemy transmisyjne oraz urządzenia komutacyjne lub przekierowujące, a także inne zasoby, w tym nieaktywne elementy sieci, które umożliwiają nadawanie, odbiór lub transmisję sygnałów za pomocą przewodów, fal radiowych, optycznych lub innych środków wykorzystujących energię elektromagnetyczną, niezależnie od ich rodzaju.

²⁴ Por. art. 3 pkt 2 ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

²⁵ Por. art. 3 pkt 6 ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

²⁶ M. Świerczyński, *Art. 3*, [w:] J. Gołaczyński (red.), *Ustawa o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 53; D. Lubasz, *Art. 3*, [w:] D. Lubasz, M. Namysłowska (red.), *Komentarz do ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną*, Warszawa 2011, Lex (data dostępu: 25.03.2021).

²⁷ Por. K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Art. 755*, [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2019, Legalis; I. Gil, *Art. 755*, [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2021, Legalis (data dostępu: 25.03.2021).

²⁸ P. Machnikowski, *Art. 23*, [w:] E. Gniewek, P. Machnikowski, *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2019, Legalis (data dostępu: 25.03.2021).

logiem można wskazać m.in. stan cywilny, poczucie przynależności do określonej płci, kult pamięci po zmarłej osobie bliskiej²⁹, integralność seksualną, prywatność, login, dane osobowe, głos czy więzi rodzinne³⁰.

Wskazane trzy zakazy wyczerpują treść analizowanego środka zapobiegawczego. Ustawodawca wprowadził więc zamknięty katalog zakazów, które mogą być orzeczone na podstawie art. 276a k.p.k. Należy przy tym podkreślić, że organ procesowy ma możliwość orzeczenia tylko jednego ze wskazanych zakazów oraz łączenia ich ze sobą. Świadczy o tym przede wszystkim brzmienie przepisu, w którym poszczególne zakazy zostały połączone funktorem alternatywy zwykłej (wyrażonej przez spójnik 'lub'), co oznacza zarówno możliwość wyboru jednego z zakazów, ale jednocześnie orzeczenie jednego z nich nie wyklucza możliwości orzeczenia także kolejnego, a nawet wszystkich. Jest to także uzasadnione istotą i zakresem zakazów objętych treścią środka zapobiegawczego z art. 276a k.p.k. Mając na uwadze wcześniejsze uwagi dotyczące zakresu zakazu zbliżania się (nieobejmującego innych form kontaktu niż intencjonalne zmniejszanie fizycznej odległości), zakazu kontaktowania się (nieobejmującego bezkontaktowego przebywania w pobliżu pokrzywdzonego), można przypuszczać, że w znacznej części sytuacji decyzja organu procesowego będzie obejmowała wskazane dwa zakazy łącznie. Nieco innym treściowo jest zakaz publikowania treści godzących w prawnie chronione dobra pokrzywdzonego, bowiem orzeczenie takiego zakazu będzie zasadne w sytuacji, w której taka forma ataku na pokrzywdzonego została już wcześniej użyta przez oskarżonego. Nie zawsze będzie więc uzasadnione połączenie tego zakazu z zakazem zbliżania się lub kontaktowania z pokrzywdzonym.

Omawiany środek zapobiegawczy może być zastosowany w dwóch formach: prostej i złożonej³¹. Pierwsza z nich obejmuje orzeczenie zakazu lub zakazów określonych w art. 276a § 1 k.p.k. Ustawodawca przewidział również formę złożoną, dopuszczając połączenie wskazanych zakazów z określeniem poręczenia majątkowego (art. 276a § 2 k.p.k.). Przedmiotem poręczenia mogą być pieniądze, papiery wartościowe, zastaw lub hipoteka, zaś ustalając jego wysokość organ powinien z jednej strony uwzględnić sytuację materialną oskarżonego i składającego poręczenie, z drugiej natomiast wysokość wyrządzonej szkody oraz charakter popełnionego czynu, przy czym prymat w ocenie prawidłowości określenia wysokości poręczenia ma waga przestępstwa, wysokość szkody i sposób działania sprawcy oraz możliwy wymiar kary³². Składającym

²⁹ Por. M. Pazdan, *Art. 23*, [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2020, Legalis (data dostępu: 25.03.2021).

³⁰ J. Regan, *Art. 23*, [w:] M. Załucki (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2019, Legalis (data dostępu: 25.03.2021).

³¹ R. Koper, *op. cit.*

³² Por. np. postanowienie SA w Krakowie z 14 czerwca 2012 r., sygn. akt II AKz 258/12, Lex nr 1227588; postanowienie SA w Katowicach z 12 października 2011 r., sygn. akt II AKz 654/11, Lex nr 1102939. Tak również przedstawiciele doktryny, m.in.: K. Boratyńska, *Art. 266*,

poręczenie może być zarówno oskarżony, jak i inna osoba, przy czym w odniesieniu do osoby innej niż oskarżony podkreślić należy obowiązek zawiadomienia jej przez organ procesowy o każdorazowym wezwaniu oskarżonego do stawienia się.

Należy wskazać, że możliwość połączenia zakazów z określeniem poręczenia majątkowego, zgodnie z intencją ustawodawcy, ma zapewnić skuteczność orzeczonych zakazów. W konsekwencji stanowiące przedmiot poręczenia wartości majątkowe lub zobowiązania ulegają obligatoryjnemu przepadkowi albo ściągnięciu nie tylko w razie ucieczki lub ukrycia się oskarżonego, ale również w razie niezastosowania się do zakazów orzeczonych w ramach środka zapobiegawczego z art. 276a k.p.k. W porównaniu z ogólnymi zasadami stosowania poręczenia majątkowego jako środka zapobiegawczego ustawodawca wprowadził więc istotną modyfikację, polegającą na rozszerzeniu obligatoryjnego przepadku lub ściągnięcia przedmiotu poręczenia (dopuszczalnego co do zasady tylko w razie ucieczki lub ukrycia się oskarżonego) także na sytuacje niezastosowania się do nałożonych zakazów. Zamyśl takiego rozwiązania wyraźnie więc oparty był na zwiększeniu motywacji oskarżonego do przestrzegania nałożonych zakazów³³.

Procedura stosowania zakazów z art. 276a k.p.k.

Treść art. 276a k.p.k. nie wprowadza żadnych modyfikacji odnoszących się do trybu orzekania zawartego w nim środka zapobiegawczego. W związku z tym zastosowanie znajdują ogólne regulacje prawne zawarte w kodeksie postępowania karnego i wskazujące procedurę stosowania środków o charakterze nieizolacyjnym.

Zakazy określone w art. 276a k.p.k. mogą być stosowane tylko wobec oskarżonego, a w stadium postępowania przygotowawczego tylko względem osoby, wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów. W konsekwencji niedopuszczalne jest ich orzekanie wobec osoby niebędącej bierną stroną postępowania karnego, w tym także wobec tzw. osoby podejrzanej. Trzeba także pamiętać, że w wypadku tego środka zapobiegawczego, ze względu na ograniczenie możliwości stosowania go tylko do oskarżonych lub podejrzanych o przestępstwo na szkodę określonej kategorii pokrzywdzonych, popełnione w związku z wykonywaniem przez nich czynności opieki medycznej, taki opis

[w:] A. Sakowicz (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 715; K. Dudka, *Art. 266*, [w:] K. Dudka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2018s. 534; K. Eichstaedt, *Art. 266*, [w:] D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 1002.

³³ Uzasadnienie autopoprawy do rządowego projektu..., s. 15.

stanu faktycznego musi być zawarty w decyzji stanowiącej podstawę zarzutów lub oskarżenia.

Stosowanie środków zapobiegawczych jest wyłącznym uprawnieniem niektórych organów procesowych. Zgodnie z treścią art. 250 § 4 w zw. art. 250 § 1 k.p.k. środek zapobiegawczy określony w art. 276a k.p.k. stosuje sąd właściwy do rozpoznania sprawy, a w postępowaniu przygotowawczym uprawnienie to przysługuje także prokuratorowi jako jednemu organowi ścigania. Policja ani inne nieprokuratorskie organy prowadzące postępowanie przygotowawcze nie mają kompetencji w zakresie stosowania tego środka zapobiegawczego, co oznacza, że w razie stwierdzenia takiej potrzeby w prowadzonym przez siebie dochodzeniu lub powierzonym śledztwie organ nieprokuratorski musi wystąpić do prokuratora nadzorującego postępowanie z wnioskiem o orzeczenie zakazów na podstawie art. 276a k.p.k. Przed podjęciem decyzji organ uprawniony do zastosowania środka (sąd albo prokurator) zobowiązany jest do przesłuchania oskarżonego, do którego należy dopuścić obrońcę, jeśli jest on ustanowiony w sprawie i jeśli stawi się. Nie jest jednak obowiązkowe zawiadomienie obrońcy o terminie i miejscu przesłuchania, chyba że oskarżony o to wnosi, a nie utrudni to przeprowadzenia czynności. Obowiązek przesłuchania oskarżonego przed zastosowaniem środka zapobiegawczego ma charakter względny, ponieważ nie jest ono warunkiem niezbędnym w sytuacji, gdy przeprowadzenie tej czynności jest niemożliwe z powodu ukrywania się oskarżonego lub jego nieobecności w kraju.

Orzeczenie zakazu lub zakazów określonych w art. 276a k.p.k. wymaga wydania postanowienia. Powinno ono zawierać elementy niezbędne każdego postanowienia, a więc oznaczenie organu oraz osoby wydającej decyzję, datę jej wydania, wskazanie sprawy oraz kwestii, której postanowienie dotyczy oraz rozstrzygnięcie wraz z podaniem podstawy prawnej. Sentencja postanowienia jest najistotniejszym elementem decyzji³⁴. W postanowieniu o zastosowaniu środka zapobiegawczego z art. 276a k.p.k. należy wymienić osobę, wobec której orzeka się zakaz lub zakazy (oskarżonego, podejrzanego), zarzucany jej czyn wraz z jego kwalifikacją prawną oraz podstawę prawną zastosowania środka. Z uwagi na wskazany fakt, że treścią omawianego środka zapobiegawczego może być zarówno tylko jeden z zakazów wymienionych w art. 276a § 1 k.p.k., jak i dwa lub wszystkie z nich, decyzja organu procesowego musi precyzyjnie wskazywać zakres stosowanego środka, a więc zakaz lub zakazy nakładane na oskarżonego. W odniesieniu do zakazu zbliżania się należy także wskazać minimalną odległość od pokrzywdzonego, która musi być zachowana przez oskarżonego. Wszystkie zakazy określone w art. 276a § 1 k.p.k. mają charakter temporalny, co powoduje, że orzekając je sąd lub prokurator ma obowiązek oznaczyć czas ich stosowania. Warto przy tym podkreślić, że uprawnienia

³⁴ Postanowienie SA w Warszawie z 18 sierpnia 2000 r., sygn. akt II AKz 394/00, Legalis nr 48084.

prokuratora w postępowaniu przygotowawczym ograniczone są do stosowania tego środka przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy, niezależnie od tego, czy taki czas został wskazany w postanowieniu o zastosowaniu środka zapobiegawczego, czy okres ten początkowo był krótszy niż 6 miesięcy, a następnie prokurator dokonywał przedłużenia go na mocy kolejnego lub kolejnych postanowień. W razie potrzeby dalszego (po upływie 6 miesięcy) stosowania zakazów w postępowaniu przygotowawczym, decyzję w tym zakresie podejmuje sąd rejonowy, w okręgu którego prowadzone jest postępowanie, na wniosek prokuratora prowadzącego postępowanie przygotowawcze. Przedłużenie stosowania tego środka w postępowaniu sądowym odbywa się natomiast na zasadach ogólnych, przez sąd, przed którym sprawa się toczy. Mimo że zakazy mają charakter temporalny, a uprawnienia prokuratora zostały ograniczone do okresu 6 miesięcy, ustawodawca nie wyznaczył maksymalnego czasu stosowania omawianego środka, który modyfikowałby ogólne reguły stosowania środków zapobiegawczych. Oznacza to, że przedłużenie środka zapobiegawczego dopuszczalne jest wielokrotnie, nie później jednak niż do czasu rozpoczęcia wykonania kary.

Podobnie jak w odniesieniu do innych środków zapobiegawczych, także w przypadku postanowienia o orzeczeniu zakazu lub zakazów na podstawie art. 276a k.p.k. wymagane jest sporządzenie uzasadnienia wydanej decyzji. Musi ono zawierać przedstawienie dowodów świadczących o popełnieniu przez oskarżonego przestępstwa, z których powinno wynikać duże prawdopodobieństwo sprawstwa oskarżonego. Organ powinien także wykazać okoliczności potwierdzające potrzebę zastosowania określonego środka, wynikającą z podanych w uzasadnieniu okoliczności wskazujących na istnienie zagrożeń dla prawidłowego toku postępowania lub możliwości popełnienia przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa w razie niezastosowania środka zapobiegawczego.

Postanowienie w przedmiocie środka zapobiegawczego określonego w art. 276a k.p.k. jest zaskarżalne. Zasada ta odnosi się do wszystkich decyzji z nim związanych. Zaskarżeniu podlega więc zarówno postanowienie o jego zastosowaniu, o odmowie zastosowania, a także o przedłużeniu albo odmowie przedłużenia zakazów nałożonych na oskarżonego, a także decyzja dotycząca zmiany tego środka na inny (lub zmiany w zakresie wcześniej orzeczonych zakazów) oraz jego całkowitego uchylecia (albo odmowy uchylecia). Zażalenie przysługuje stronom procesowym, a więc pokrzywdzonemu i podejrzanemu w postępowaniu przygotowawczym oraz oskarżonemu i oskarżycielowi w postępowaniu jurysdykcyjnym. W postępowaniu przygotowawczym na postanowienie prokuratora w przedmiocie środka zapobiegawczego zażalenie przysługuje do sądu rejonowego, w którego okręgu prowadzi się postępowanie. Zażalenie na postanowienie sądu rozpoznaje natomiast sąd wyższego rzędu. Zażalenie składa się w terminie 7 dni od momentu ogłoszenia postanowienia

(lub doręczenia zgodnie z dyspozycją art. 250 § 4 k.p.k.), za pośrednictwem organu, który je wydał. Zażalenie ma charakter względnie suspensywny, jego wniesienie nie wstrzymuje bowiem wykonania decyzji, jednak sąd rozpoznający zażalenie może wstrzymać jego wykonanie. Jest również względnie dewolutywne, co oznacza, że organ, który wydał zaskarżone postanowienie, może uwzględnić je w całości, zgodnie z żądaniem skarżącego (w przypadku sądu – jeśli orzeka w tym samym składzie), bez przekazywania zażalenia do rozpoznania sądowi uprawnionemu do rozpoznania zażalenia.

Rozszerzenie stosowania zakazów na podstawie art. 276a § 1a k.p.k.

Początkowy zamysł wprowadzenia środka zapobiegawczego w celu ochrony środowiska medycznego przed atakami, nasilającymi się w dobie pandemii koronawirusa, został zmodyfikowany poprzez uzupełnienie art. 276a k.p.k. paragrafem 1a. Zmiana ta została wprowadzona ustawą z dnia 19 czerwca 2020 r. (tzw. Tarcza 4.0). Zgodnie z treścią nowego przepisu zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego, zakaz kontaktów lub zakaz publikacji treści godzących w prawnie chronione dobra pokrzywdzonego można orzec również wobec oskarżonego o przestępstwo stalkingu (art. 190a k.k.), popełnione z powodu wykonywanego przez pokrzywdzonego zawodu. Z jednej strony poszerzono więc możliwość stosowania tego środka zapobiegawczego, obejmując ochroną innych pokrzywdzonych niż personel medyczny i osoby przybrane do pomocy. Oderwano jednocześnie konieczność ochrony określonych osób od czynności opieki medycznej, warunkując jedynie, aby zachowanie sprawcy było determinowane wykonywanym przez pokrzywdzonego zawodem. Po nowelizacji środek zapobiegawczy określony w art. 276a k.p.k. może być więc stosowany do ochrony członków wszystkich grup zawodowych. W uzasadnieniu wskazano, że celem takiej regulacji jest „ochrona tych grup zawodowych, które są szczególnie narażone na różne formy przestępczego nękania”. Wśród nich wskazano wprost nauczycieli oraz innych pracowników szkolnictwa i edukacji (narażonych na powtarzającą się, nie tylko werbalną, agresję uczniów), górników (i ich rodziny), pracowników domów opieki społecznej i hospicjów (narażonych na ataki ze względu na okoliczności o charakterze tymczasowym i obiektywnym, takie jak np. panująca epidemia)³⁵.

Z drugiej jednak strony ustawodawca nie powielił w pełni pierwotnego rozwiązania i nie rozszerzył możliwości zastosowania omawianych zakazów

³⁵ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na zapewnienie płynności finansowej przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o zmianie niektórych innych ustaw, druk nr 382 z dnia 22 maja 2020 r., s. 27, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=382>.

na sytuacje, w których oskarżony dopuścił się jakiegokolwiek przestępstwa w związku z wykonywanym przez pokrzywdzonego zawodem. Ograniczył tę możliwość tylko do przestępstwa stalkingu, określonego w art. 190a k.k. Taki zabieg został, choć nie wprost, uzasadniony wskazaniem, że „zjawisko stalkingu jest coraz bardziej rozpowszechnione i przybiera nowe, coraz bardziej dotkliwe, postaci (...) i niesie za sobą również daleko idące konsekwencje dla pokrzywdzonych”³⁶. Brak jest natomiast jakiegokolwiek odniesienia do zasadności i konieczności objęcia ochroną przed stalkingiem tylko zachowań motywowanych wykonywanym przez pokrzywdzonego zawodem. Próżno szukać w uzasadnieniu także wyjaśnienia, dlaczego w stosunku do członków personelu medycznego (i osób przybranych im do pomocy) zakres ochrony jest szeroki, nieograniczony do zarzutu popełnienia przez oskarżonego konkretnego typu czy typów przestępstw, natomiast w odniesieniu do przedstawicieli innych zawodów możliwość stosowania prewencyjnego środka zapobiegawczego została ograniczona tylko do stalkingu. Może to świadczyć o braku przeprowadzenia gruntownej analizy potrzeby wprowadzenia takiej regulacji oraz jej pożądanego kształtu.

Nowo wprowadzony § 1a określa odmiennie przesłanki stosowania analizowanego środka zapobiegawczego. Nie wprowadza natomiast żadnych modyfikacji w zakresie istoty zakazów ani trybu ich orzekania, a także możliwości połączenia ich z określeniem poręczenia majątkowego. W związku z tym wszystkie uwagi i spostrzeżenia poczynione we wcześniejszych fragmentach niniejszego opracowania, pozostają w tym zakresie aktualne także w odniesieniu do § 1a.

Wnioski końcowe

Wprowadzenie nowego środka zapobiegawczego w art. 276a k.p.k. może budzić zastrzeżenia. Można je sformułować na kilku płaszczyznach.

Po pierwsze: nie do końca przekonujący jest tryb wprowadzenia tego przepisu do Kodeksu postępowania karnego. Powiązanie potrzeby takich zmian z sytuacją pandemiczną nie zostało należycie wykazane, a brak ścisłej korelacji potwierdza choćby rozszerzenie stosowania przepisu do ochrony pokrzywdzonych, będących przedstawicielami innych zawodów niezwiązanych ze służbą zdrowia.

Po drugie: analiza przesłanek oraz celu, jaki spełniać ma nowy środek zapobiegawczy, wymaga odniesienia także do istniejących rozwiązań prawnych i ich skuteczności. Takie zestawienie prowadzi natomiast do wniosku, że art. 276a k.p.k. nie wprowadził nowej jakości normatywnej i stanowi swego

³⁶ Ibidem.

rodzaju *superfluum* ustawowe do regulacji już istniejących, a konkretnie do art. 275 k.p.k., który określa wolnościowy środek zapobiegawczy w postaci dozoru Policji³⁷. Zakazy wymienione w nowym środku zapobiegawczym (art. 276a k.p.k.) mogą być także orzeczone w ramach dozoru Policji. Artykuł 275 § 2 k.p.k. wśród ograniczeń swobody oskarżonego oddanego pod dozór wprost wymienia zakaz kontaktowania się z pokrzywdzonym lub z innymi osobami czy zakaz zbliżania się do określonych osób na wskazaną odległość. Zakaz publikacji może być z kolei orzeczone w ramach dozoru jako „inne ograniczenie swobody oskarżonego” (art. 275 § 2 k.p.k.). Dozór Policji jest środkiem, którego stosowanie nie jest ograniczone do oskarżonych o popełnienie tylko niektórych, określonych przestępstw. Nie ma więc wątpliwości, że zakazy wprowadzone w nowym środku zapobiegawczym mogły być (i nadal mogą być) orzeczone do wskazanych w nim sytuacji, w ramach istniejącego dozoru Policji. Nie ma także przeszkód, aby dozór Policji był stosowany równoległe z innymi nieizolacyjnymi środkami zapobiegawczymi, w tym z poręczeniem majątkowym.

Trudno więc znaleźć racjonalne uzasadnienie dla wprowadzenia w trybie pilnym w ustawach antykrzysowych, wprowadzających wyjątkowe rozwiązania prawne niezbędne do walki z pandemią, nowego środka zapobiegawczego w kształcie określonym w art. 276a k.p.k. Niewątpliwie takie mnożenie regulacji nakładających się na siebie wpłynie na praktykę stosowania środków zapobiegawczych w postępowaniu karnym, powodując niejednolitość działań organów procesowych. Rozwiązania takie nie zasługują z pewnością na akceptację.

Wykaz literatury

- Boratyńska K., *Art. 266*, [w:] A. Sakowicz (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2018.
- Dercz M., *Art. 2*, [w:] M. Dercz, T. Rek, *Ustawa o działalności leczniczej. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
- Dudka K., *Art. 249*, [w:] K. Dudka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.
- Dudka K., *Art. 266*, [w:] K. Dudka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.
- Dudka K., *Art. 276a*, [w:] K. Dudka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020.

³⁷ Por. także K. Dudka, *Art. 276a...*, A. Ornowska, *Skuteczny środek zapobiegawczy (258a k.p.k.) oraz inne nowe instytucje w k.p.k. (232b i 276a k.p.k.) wprowadzone w tzw. specustawie w związku z epidemią koronawirusa*, 2020, Lex; D. Jagiełło, *Prawo karne w Polsce a pandemia*, [w:] T. Gardocka, D. Jagiełło (red.), *Pandemia Covid-19 a prawa i wolności obywatela*, Warszawa 2020, Legalis; N. Krej, *COVID-19. Ustawy antykrzysowe. Zbiór przepisów z omówieniem*, Warszawa 2020, Legalis (data dostępu: 25.03.2021).

- Eichstaedt K., *Art. 266*, [w:] D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.
- Eichstaedt K., *Art. 276a*, [w:] D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1, Wolters Kluwer, Warszawa 2020.
- Flaga-Gieruszyńska K., Zieliński A., *Art. 755*, [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2019.
- Gil I., *Art. 755*, [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021.
- Grzegorzczak T., Tylman J., *Polskie postępowanie karne*, LexisNexis, Warszawa 2009.
- Izydorczyk J., *Prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa oraz jego stopnie w polskim procesie karnym na podstawie k.p.k. z 1997 r.*, [w:] T. Grzegorzczak (red.), *Funkcje procesu karnego. Księga jubileuszowa Profesora J. Tylmana*, Wolters Kluwer, Warszawa 2011.
- Jagiello D., *Prawo karne w Polsce a pandemia*, [w:] T. Gardocka, D. Jagiello (red.), *Pandemia Covid-19 a prawa i wolności obywatela*, C.H. Beck, Warszawa 2020.
- Karaźniewicz J., *Zakres prewencyjnego stosowania środków przymusu procesowego – próba oceny tendencji rozwojowych*, [w:] S. Steinborn, K. Woźniewski (red.), *Proces karny w dobie przemian. Zagadnienia ogólne*, Wyd. UG, Gdańsk 2018.
- Koper R., *Art. 276a*, [w:] A. Sakowicz (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2020.
- Kosonoga J., *Art. 276a*, [w:] J. Skorupka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2020.
- Kosonoga J., *Inne ograniczenia swobody niezbędne do wykonywania dozoru Policji*, „Prokuratura i Prawo 2006”, nr 4.
- Krej N., *COVID-19. Ustawy antykrzysowe. Zbiór przepisów z omówieniem*, C.H. Beck, Warszawa 2020.
- Lubasz D., *Art. 3*, [w:] D. Lubasz, M. Namysłowska (red.), *Komentarz do ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną*, LexisNexis, Warszawa 2011.
- Machnikowski P., *Art. 23*, [w:] E. Gniewek, P. Machnikowski, *Kodeks cywilny. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2019.
- Marszał K., Stachowiak S., Zgryzek K., *Proces karny*, Volumen, Katowice 2003.
- Ornowska A., *Skuteczny środek zapobiegawczy (258a k.p.k.) oraz inne nowe instytucje w k.p.k. (232b i 276a k.p.k.) wprowadzone w tzw. specustawie w związku z epidemią koronawirusa*, 2020, Lex.
- Pazdan M., *Art. 23*, [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, C.H. Beck, Warszawa 2020.
- Potulski J., [w:] L. Gardocki (red.), *Przestępstwa przeciwko państwu i dobrom zbiorowym*, t. 8, seria: System Prawa Karnego, C.H. Beck, Warszawa 2013.
- Regan J., *Art. 23*, [w:] M. Załucki (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2019.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego za 2016 r.*, „Ius Novum” 2017, nr 3.
- Stefański R.A., *Prześlanki tymczasowego aresztowania w nowym kodeksie postępowania karnego*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1997, nr 3–4.
- Szober S., *Słownik poprawnej polszczyzny*, Spółdzielnia Wydawnicza „Wiedza”, Warszawa 1948.
- Świerczyński M., *Art. 3*, [w:] J. Gołaczyński (red.), *Ustawa o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2009.

Walasek-Walczak U., *Art. 2*, [w:] T. Grzegorzczak (red.), *Ustawa o działalności leczniczej. Komentarz*, Warszawa 2013, Lex.
Zgółkowa H. (red.), *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. 49, Wyd. Kurpisz, Poznań 2004.

Summary

New preventive measure in the criminal procedure (Article 276a of the Code of Criminal Procedure)

Keywords: criminal proceedings, preventive measures, crime prevention, the aggrieved party, the accused person, medical staff, the prohibition of contacting the aggrieved party, the obligation of keeping a certain distance from defined persons, the prohibition of publishing, bail.

In connection with the coronavirus pandemic, special legal solutions are introduced in various spheres of social life. They also apply to criminal proceedings. The Act of March 31, 2020, amending the Act on special solutions related to the prevention and combating of COVID-19, other infectious diseases and emergencies caused by them and some other acts introduced a new preventive measure to the Code of Criminal Procedure. It consists of the prohibition of contacting the aggrieved party, the obligation of keeping a certain distance from persons and the prohibition of publishing any content against the legally protected interests of the aggrieved party (Article 276a of the CCP). The purpose of introducing this preventive measure was to protect members of the medical staff and their assistants from committing another crime to their detriment in connection with their medical care activities. It can be used if the accused has been charged with a crime against the victims mentioned above. However, another act extended the scope of its application to the accused of stalking committed in connection with the performance of any profession by the victim. The article aims to indicate the essence of the new preventive measure, also by referring it to the general regulations concerning the application of preventive measures specified in the Code of Criminal Procedure. The purpose of the article also includes an analysis of the statutory conditions for the application of that new preventive measure, the identification of the authorities authorized to apply it, and the procedures for imposing bans. The article also relates new solutions to other preventive measures, especially the supervision of the Police.

